

Retorika prema Šopenhaueru

Tijana Zečević
Ana Šaponjić
Nemanja Kelečević
Mihajlo Živanović
Mateja Dabović
Anastasija Novković
Luka Šešelja
Ognjen Radivojević

Retorika i besedništvo

- **Retorika** je veština ubedivanja koja ima za cilj da prouči kapacitete pisaca ili govornika koji su potrebni da informišu, ubede ili motivišu određenu publiku u specifičnim situacijama.
- **Retorika** predstavlja teoriju, skup pravila o lepom govoru, dok **besedništvo** (govorništvo) predstavlja praksu u kojoj se ta pravila primenjuju.
- Sofisti su prvi nastojali da govorom ubeđuju slušaoce i otkrivali pravila o tome kako se slušaoci najefektnije pridobijaju izgovorenom rečju, iz čega su proistekli **priručnici besedništva** (*rhetorike techne*).
- Iсторијски besedništво prethodi retorici tj. govornička praksa je osnova na kojoj je izgrađena retorika.

Podela retorike

1. Informativni govor (*docere*)
 1. **Primer:** Želim da vam skrenem pažnju na važnost mentalnog zdravlja i pozovem vas da ga negujete kao što negujete fizičko zdravlje.
 2. Govor koji uverava i pokreće na akciju (*moveare*)
 1. **Primer:** Želim da vas uverim da je učlanjenje u teretanu najbolji način da poboljšate svoje zdravlje i postignete svoje ciljeve vezane za fizičku kondiciju.
 2. **Primer:** Pozivam sve prisutne da se uključe u volonterski rad za zaštitu našeg lokalnog parka i da zajedno stvorimo bolje mesto za život.
 3. Zabavljački govor (*delectare*)
 1. **Primer:** Želim da vam ispričam smešnu anegdotu o mom pokušaju da naučim da igram gitaru, nadam se da ćete se nasmejati kao i ja kada se to dogodilo.
- Savremena retorika:
 - Persuazivni govor (*persuasive speech*)

Retorika u književnosti

ARISTOTEL

- Razlikuje retoriku i besedništvo
 - Retorika: sposobnost teorijskog iznalaženja uverljivog u svakom datom slučaju
 - Besedništvo: sama veština uveravanja

Retorika u književnosti

DOSITEJ OBRADOVIĆ

- *"Retorika je kao mač: može da bude oruđe i spasenje, a može da bude i sredstvo za uništenje. Tako i danas ljudi znaju da upotrebljavaju retoriku na razne načine. Jedni je upotrebljavaju da se osnaže svojim argumentima, drugi da bi oplemenili svoj izraz, a treći, naposletku, da bi zaveli i zaveli svoje slušaoce, ne birajući sredstva kojima se služe".*

Isečak iz dela "Pismo Haralampiju"

Retorika u književnosti

VUK KARADŽIĆ

- "Zato govornik, kad hoće da se javi, ne samo da pazi, da ne kaže ništa nepotrebno, nego i da reči svoje obrazuje tako, da svaki razumeti može. Ako ga čovek ne razume, šta će mu govoriti? Zato su jasne, proste, i jednostavne reči najlepše u govoru".

Isečak iz dela "Pismenici serbskog jezika"

Retorika kao ključni faktor u svetu

MARTIN LUTER KING

- *“Ako ne možeš da letiš, trči, ako ne možeš da trčiš, hodaj, a ako ne možeš da hodaš, puzi. Radi šta god možeš, ali samo nastavi da ideš napred.”*

Retorika kao ključni faktor u svetu

Kako je Adolf Hitler koristio retoriku kao oružje u svojoj propagandi tokom Drugog Svetskog rata?

"Kad bih danas bio vojnik i kad bi mi dali naređenje da se borim protiv strane države, a ta država bi bila Engleska, ne bih se smatrao sposobnim da puškom ciljam na ljudе koji su moja braćа."

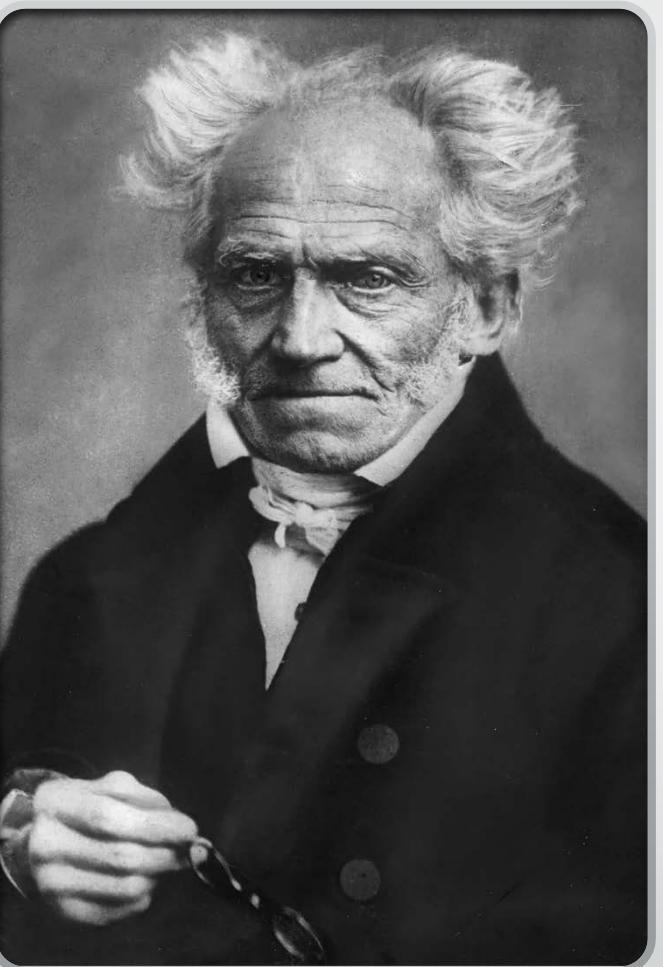

Retorika kao ključni faktor u Američkoj revoluciji

- Retorika je imala ključnu ulogu u Američkoj revoluciji (1775 - 1783).
- *"Imamo lance koji će biti nametnuti na naša stopala, pa smo li se spremni skrušiti pod teškim bremenom? Ali, ako smo spremni da se borimo i da se borimo samo s dušom, što više cenimo to veću čast i korist u sebi. Ja, kao Amerikanac, imam pravo da se borim za svoju slobodu, a jednako tako i da branim svoj dom, jer je naš dom pre svega mesto našeg izbora. Znajte, gospodo, ne znam šta put drugih mogu biti, ali ja put slobode biram!"*

"Govor o slobodi" - Patrik Henri, mart 1775.

Retorika prema Šopenhaueru

Biografija

- Artur Šopenhauer rođen je 22. februara 1788. godine u Dancigu.
- Stekao je osnovno obrazovanje u Hamburgu i žudeo je za književnim životom.
- U svojoj devetnaestoj godini života upisao je gimnaziju koju je završio za samo dve godine zahvaljujući svojoj nadarenosti.
- Od 1809. do 1813. godine studirao je filozofiju na univerzitetima u Gitengenu i Berlinu.
- Njegov profesor filozofije Šulce preporučio mu je studije Platona i Kvanta koje su na njega ostavile veliki značaj i bile veoma značajne za njegovu kasniju filozofiju.
- Kasnije odlazi u Jenu, gde promoviše svoju prvu disertaciju. Već tada pokazao je svoju urođenu pesimističnost.

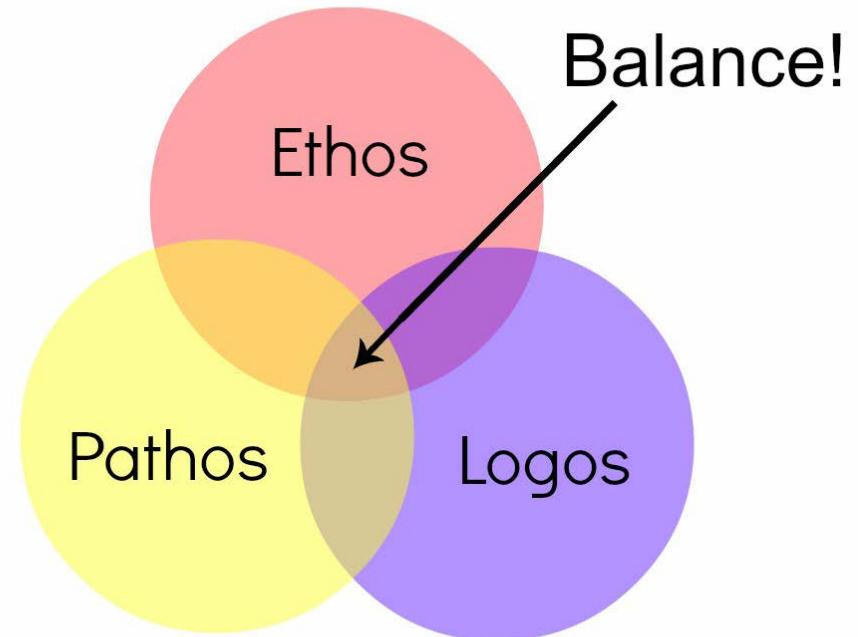
Retorika prema Šopenhaueru

Zanimljivosti

- Već u Hamburgu, Šopenhauer je pao pod uticaj romantičara od kojih je naučio da se divi Grčkoj i da loše misli o jevrejskim elementima u hrišćanstvu.
- Živeo je život koji nije bio u potpunosti sa njegovim učenjima tako da njegovi kritičari smatraju da njegova učenja nisu iskrena.
- Redovno je jeo u dobrom restoranima, imao mnogo banalnih ljubavnih pustolovina, koje su bile čulne ali ne i strastvene.
- Uvek je bio raspoložen za svađu i bio je neobično škrt.
- "*Obit anus, abit unus!*" (Umre baba, ode dug).
- U spavaćoj sobi je uvek držao spremno oružje, a vredne stvari je držao u najskrovitijem mestu u svom stanu.
- Nikada nije dozvolio da ga brije berberin, jer se bojao da će ga ubiti.
- Svoje izdavače je stalno optuživao da nisu dovoljno doprineli popularnosti njegovih knjiga.

Definicija i cilj retorike prema Šopenhaueru

- **Retorika** - veština ubedljivog govora iz 3 dela: izlaganja činjenica, dokazivanja i sugestije.
- **Cilj retorike** je da ubedi slušaoce da prihvate tvrdnju govornika kao istinu, bez obzira na to da li je istina ili ne.
- Retorika kao sredstvo manipulacije i ciljeva koji se suprotstavljaju pravdi.
- Retorika se ne služi argumentima, već trikovima i manipulacijom emocijama slušalaca.
- Manipulacija mase
- Struktura retorike: *ethos*(karakter govornika), *pathos*(emocionalna privlačnost) i *logos*(argumenti).

Struktura retorike prema Šopenhaueru

Razlika između dijalektike i retorike prema Šopenhaueru

- **Retorika:**

- Fokus na prezentaciju argumenata i ubeđivanje publike;
- Sredstvo govora;
- Retorika je emocionalna;
- Predstavljanje argumenata na najbolji način i ubeđivanje slušalaca.

- **Dijalektika:**

- Fokus na ispitivanje i dokazivanje istine;
- Sredstvo razmišljanja;
- Dijalektika je logična;
- Logička osnova za argumentaciju;
- Važnija od retorike- bez istine retorika se zloupotrebljava.

Primer

- Debata - da li jesti meso ili biti vegeterijanac?
- 2 sagovornika - 1 se služi retorikom, 1 dijalektikom;
- Kako ih razlikujemo?
- Osoba koja se služi retorikom koristila bi emocionalne argumente u cilju buđenja emocija publike;
- Osoba koja se služi dijalektikom koristila bi logičke argumente i navođenjem publike do zaključka da je stav ispravan.

Primene u svakodnevnom svetu

- **Politika- argument autoriteta;**
- Političar koristi svoju poziciju i ugled kao potvrdu za svoju tvrdnju;
- Uglavnom nema pravih logičkih argumenata;
- “Ja kao iskusni lider znam šta je najbolje za našu zemlju”.

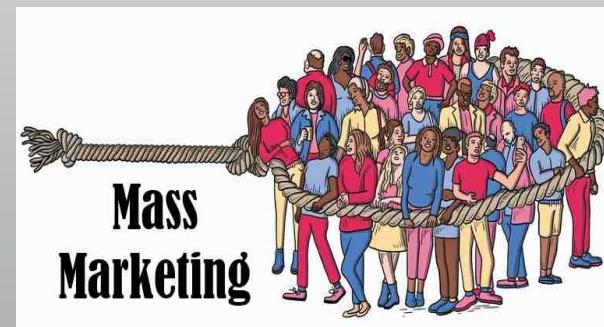

- **Reklamiranje- argument straha;**
- Plašenje posledicama ukoliko se ne kupi njihov proizvod;
- “Ako ne kupite naš sigurnosni sistem, Vaša porodica će biti ugrožena”

Primene u svakodnevnom svetu

- Marketing- argument mase;
- Popularnost proizvoda utiče na kupce;
- Marketinška kampanja za novi model mobilnog telefona.
- Javni nastupi i mediji- ad hominem argument;
- Napad na karakter ili ličnost protivnika, a ne na argumente.
- Koristi se u politici i tokom kampanjama za predsedničke izbore.
- Može dovesti i do kontraproduktivnih efekata.

Kako uvek biti u pravu?

Delo - "Umeće kako da se uvek bude u pravu objašnjeno u 38 trikova".

Sopenhauer smatra da je uvek moguće pobediti u raspravi i da je to stvar veštine.

Neki od njegovih trikova su:

- Generalizacija
- Prepostavka prema nedokazanom
- Ignorisanje činjenica
- Prikazivanje samo jedne strane
- Iznošenje ličnog mišljenja kao fakta
- Predstavljanje suprotnog mišljenja u karikiranoj formi
- Postavljanje pitanja sa ograničenim odgovorima
- Korišćenje statistike na zavaravajući način

Kako uvek biti u pravu?

- **Generalizacija**
- Opšti stav primenljiv na sve pojedinačne slučajeve;
- Ne uvažava pojedinačne razlike i argumente;
- Može dovesti do diskriminacije i stereotipiziranja;
- Primer: "Sve žene ne umeju da voze", ne uzimajući u obzir vozačke sposobnosti svake žene pojedinačno.
- **Prepostavka prema nedokazanom**
- Iznosi se neka prepostavka kao tačna, bez bilo kakvog dokaza;
- Primer: "Kao što svi znamo, globalno zagrevanje je prevara";
- Koristi se i u politici.

Kako uvek biti u pravu?

- Ignorisanje činjenica
- Ignorišu se činjenice koje govore protiv tvrdnje koju zastupamo;
- Teoretičari zavere često odbacuju sve činjenice koje bi osporile njihovu teoriju;
- Prikazivanje samo jedne strane
- Prikazuje se samo jedna strana priče, a ignorišu se argumenti druge strane;
- Koristi se u debatama i javnom mnjenju;
- Primer: "Svi ekonomisti se slažu da su slobodna tržišta najbolja opcija".

Kako uvek biti u pravu?

- **Iznošenje ličnog mišljenja kao fakta**
- Lično mišljenje iznosi se kao neosporiva činjenica;
- Koristi se u reklamiranju proizvoda ili usluga;
- Može dovesti do diskriminacije, stereotipa i nepravednih sudova.
- **Predstavljanje suprotnog mišljenja u karikiranoj formi**
- Izmenjuje se forma suprotnog mišljenja, kako bi izgledalo besmisleno i smešno;
- Ukoliko se neko zalaže za zaštitu okoline, druga strana bi mogla da kaže: "Da li mislite da treba da se vratimo u pećine i prestanemo da koristimo tehnologiju?".

Kako uvek biti u pravu?

- **Postavljanje pitanja sa ograničenim odgovorima**
- Osoba koja postavlja pitanje, unapred zna šta može da bude odgovor.
- **Korišćenje statistike na zavaravajući način**
- Izdvajaju se samo određeni podaci koji idu u prilog tvrdnji koju zastupamo;
- “Prema anketi, 90% ljudi ne želi da plaća više poreza”.
- Ne spominje se koliko je ljudi učestvovalo u anketi, niti ko su bili ispitanici.

Pitanja

1. Šta je retorika i kako se deli?
2. Koje su razlike između retorike i besedništva?
3. Definicija i cilj retorike prema Šopenhaueru.
4. Koja je razlika između dijalektike i retorike?
5. Navedite primer primene retorike u svakodnevnom svetu?
6. Koliko ima retoričkih trikova da biste uvek bili u pravu prema Šopenhaueru?
7. Navesti 3 trika Kojima smo uvek u pravu.